

Tauw

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoek- en adviesbureau

NATUURLIJKE ZAKEN

Weidevogelonderzoek Noord-Holland 2018

Verantwoording van het gebiedsdekkend weidevogelonderzoek,
weidevogelmeetnet en de alarmtelling

16 november 2018

Verantwoording

Titel	Weidevogelonderzoek Noord-Holland 2018
Opdrachtgever	Provincie Noord-Holland
Projectleider	J. Busser
Auteur(s)	M. Korthorst (NZ) en F.M. van Groen (G&G)
Tweede lezer	F. Visbeen (NZ)
Uitvoering meet- en inspectiewerk	n.v.t.
Projectnummer	1262443
Aantal pagina's	15
Datum	16 november 2018
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
T +31 30 28 24 824
E info.utrecht@tauw.com

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Achtergrond	5
1.2	Monitoringsprogramma	5
1.2.1	Weidevogelmeetnet	5
1.2.2	Gebiedsdekkend onderzoek	5
1.2.3	Alarmtelling grutto	6
1.3	Organisatie	6
2	Aanpak	7
2.1	Algemeen	7
2.1.1	Inventarisaties	7
2.1.2	Soorten	7
2.1.3	Bezoekfrequentie	9
2.1.4	Verwerking van de veldgegevens en de fusieafstand	9
2.2	Weidevogelmeetnet	9
2.2.1	Relevante gebieden	9
2.2.2	Methode uitvoering	12
2.3	Gebiedsdekkend weidevogelonderzoek	12
2.3.1	Relevante gebieden	12
2.3.2	Omvang onderzochte gebieden	12
2.3.3	Samenwerking terreinbeheerder	12
2.4	Alarmtelling grutto	13
2.4.1	Toepassing onderzoeksprotocol	13
2.4.2	Samenwerking agrarische collectieven	13
3	Resultaten	14
3.1	Resultaten	14
3.2	Bijzonderheden weidevogelseizoen 2018	14
3.2.1	Weersomstandigheden 2018	14
3.2.2	Implicaties op onderzoek	15
4	Bronnen	15

- Bijlage 1 Gegevens telgebieden
- Bijlage 2 Aantal territoria per soort per telgebied
- Bijlage 3 Resultaten alarmtelling brutto
- Bijlage 4 Ligging telgebieden inclusief codering

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In het provinciale natuurbeleid spelen weidevogels al lange tijd een grote rol. Om goed te volgen hoe het de weidevogelpopulaties gaat in provincie Noord-Holland, laat de provincie de weidevogelstand intensief monitoren middels de volgende twee programma's:

- Het weidevogelmeetnet
- Gebiedsdekkend weidevogelonderzoek

De provincie gebruikt de gegevens uit het gebiedsdekkende weidevogelonderzoek en het weidevogelmeetnet voor het volgen van de Noord-Hollandse weidevogelpopulatie. Daarnaast worden de gegevens gebruikt voor het toetsen van weidevogelbeleid en andere aspecten op het gebied van ruimtelijke ordening en natuurbeheer. Het weidevogelmeetnet geeft de provincie jaarlijks inzicht in de trends van weidevogels in de graslandgebieden.

TAUW heeft in 2018 in nauwe samenwerking met Natuurlijke Zaken en Van der Goes en Groot het weidevogelonderzoek uitgevoerd. Dit rapport bevat een uitwerking van deze onderzoeken. Aanvullend op bovenstaande programma's is op verzoek van provincie Noord-Holland ook zogenaamde alarmtelling uitgevoerd.

Deze rapportage geeft een beknopte verantwoording van het uitgevoerde weidevogelonderzoek in 2018, er wordt daarbij onderscheid gemaakt in de drie hierboven genoemde onderzoeken.

De onderzoeksresultaten (shapes per ronde, geclusterde territoria, waarnemingen alarm ronde) zijn als shape-file aan de provincie Noord-Holland geleverd. In de volgende paragrafen wordt de achtergrond en het doel van deze drie monitoringsprogramma's nader toegelicht.

1.2 Monitoringsprogramma

1.2.1 Weidevogelmeetnet

Het weidevogelmeetnet Noord-Holland is één van de oudste meetnetten in ons land. De meetpunten in Noord-Holland maken onderdeel uit van het landelijke weidevogelmeetnet en vallen onder het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). In 1987 vond de eerste weidevogelinventarisatie plaats in vaste proefvlakken in graslandgebieden verspreid door de gehele provincie. Sindsdien worden jaarlijks de broedparen van de weidevogels in dezelfde proefvlakken geïnventariseerd. Het geeft daardoor een goed beeld van en historisch inzicht in de ontwikkeling van de weidevogels in Noord-Holland. Het meetnet is gedurende de looptijd op sommige vlakken aangepast. Zo zijn in 2005 22 nieuwe vlakken aan het meetnet toegevoegd, zodat er thans in 73 proefvlakken wordt gemeten.

1.2.2 Gebiedsdekkend onderzoek

Gebiedsdekkend onderzoek geeft de provincie Noord-Holland inzicht in de ruimtelijke spreiding, aantallen en dichtheid van weidevogels in de provincie. Deze gebiedsdekkende tellingen zijn onder andere gebruikt bij de vaststelling van de kerngebiedenbenadering voor weidevogels. Dit

beleid wordt in 2020/2021 geëvalueerd. Om deze evaluatie mogelijk te maken zijn betrouwbare en recente gegevens nodig. Daarom worden in de periode 2018-2020 alle weidevogelleefgebieden in fases gebiedsdekkend geteld.

1.2.3 Alarmtelling grutto

Provincie Noord-Holland heeft in 2018 ook gevraagd om een alarmtelling uit te voeren in een selectie van telgebieden, zodat het Bruto Territoriaal Succes (hierna BTS) van de grutto kan worden bepaald.

1.3 Organisatie

TAUW heeft in 2018 in nauwe samenwerking met Natuurlijke Zaken (de zakelijke dienstverlener van Landschap Noord-Holland) en Van der Goes en Groot het weidevogelonderzoek uitgevoerd.

Landschap Noord-Holland en Van der Goes en Groot hebben vanaf de outsourcing van het Provinciale Natuur Informatie naar Landschap Noord-Holland (2002) het weidevogelonderzoek in het veld (zowel gebiedsdekkend als meetnet) voor de provincie Noord-Holland uitgevoerd. Zij hebben al decennialang bewezen deze onderzoeken in Noord-Holland succesvol te coördineren en uit te voeren. Op deze wijze geven deze organisaties invulling aan de wens van de provincie zorg te dragen voor de continuïteit en kwaliteit van het weidevogelonderzoek in Noord-Holland.

Beide organisaties hebben uitstekende gebiedskennis in de provincie en hebben een goed netwerk bij de terreinbeherende organisaties en agrarische collectieven. Het veldwerk is derhalve uitgevoerd door een ervaren team van onderzoekers en veldmedewerkers om de diverse onderzoeken te organiseren en uitvoeren. TAUW is verantwoordelijk voor de algehele kwaliteitsborging, contract en financiële leiding van het project

De organisatie en rolverdeling tussen de verschillende partners is als volgt:

- TAUW is als hoofdaannemer verantwoordelijk voor kwaliteitsborging, contract en financiële leiding van het project. De heer J. Busser is het aanspreekpunt voor de provincie Noord-Holland
- Natuurlijke Zaken en Van der Goes en Groot zijn de onderaannemers, die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering en de inhoudelijke kant van het project
- Dhr. F. Visbeen (Natuurlijke Zaken) fungeerde als aanspreekpunt voor de provincie. De uitvoering van dit project gebeurde onder de directe verantwoordelijkheid van dhr. F. Visbeen en dhr. ir. J.P.C. van der Goes. Zij verzorgden samen met projectleiders dhr. M. Korthorst en dhr. F.M. van Groen de coördinatie, planning, uitvoering en korte rapportage
- Dhr. M. Korthorst zorgde voor de afstemming met de diverse (terrein)beheerders, de organisatie van de alarmtelling en rapportage
- De heer F.M. van Groen heeft gezorgd voor de digitale verwerking van de gegevens en de controle en de levering van de digitale aan terreinbeheerders en opdrachtgevers.
- Ervaren veldwerkers van beide organisaties, die al eerder meegewerkt hebben in dit soort type projecten en met gebiedskennis, hebben al het veldwerk gedaan

2 Aanpak

2.1 Algemeen

2.1.1 Inventarisaties

Het weidevogelmeetnet en het gebiedsdekkend weidevogelonderzoek is uitgevoerd volgens de methode van het Broedvogel Monitoring Project - Weidevogels (BMP-W) van SOVON (Vergeer, 2016). Dit is in Nederland dé standaardmethode voor weidevogelinventarisaties.

Deze methode schrijft voor dat in het broedseizoen op vier of vijf momenten (zogenaamde 'rondes') vogels worden geïnventariseerd, op basis van gedrag en geluid (zang). Er wordt met een verrekijker of telescoop of op gehoor vanaf de weg geïnventariseerd, en indien nodig worden insteken gemaakt bij grote percelen of bij percelen met hoge dichtheden van weidevogels.

De resultaten van de inventarisatierondes zijn in het veld digitaal ingevoerd en met een computerprogramma geclusterd tot territoria. Territoriumstippen zijn op de hoogste broedcode binnen de datumgrenzen neergelegd. De stippen geven de territoria aan en niet de nestlocaties.

Paragrafen 2.2 tot en met 2.4 bevatten een gedetailleerde uitwerking van de drie onderzoeken, respectievelijk weidevogelmeetnet (paragraaf 2.2), het gebiedsdekkend weidevogelonderzoek (paragraaf 2.3) en de alarmtelling (paragraaf 2.4).

2.1.2 Soorten

De geïnventariseerde soorten zijn per onderzoeksprogramma in tabel 2.1 weergegeven.

Tabel 2.1 Geïntariseerde soorten per onderzoeksprogramma

Soort	Weidevogelmeetnet		Gebiedsdekkende telling	Alarmtelling
	Standaard	ANLb		
Gele kwikstaart	✓	✓	✓	
Graspieper	✓	✓	✓	
Grutto	✓	✓	✓	✓
Kemphaan	✓	✓	✓	
Kievit	✓	✓	✓	
Krakeend	✓	✓	✓	
Kuifeend	✓	✓	✓	
Scholekster	✓	✓	✓	
Slobeend	✓	✓	✓	
Tureluur	✓	✓	✓	
Veldeeuwerik	✓	✓	✓	
Watersnip	✓	✓	✓	
Wintertaling	✓	✓	✓	
Zomertaling	✓	✓	✓	
Baardman	✓	✓		
Bergeend	✓	✓		
Bontbekplevier		✓		
Bosrietzanger		✓		
Bontbekplevier	✓	✓		
Braamsluiper		✓		
Ganzen (alle soorten)	✓	✓		
Grauwe gors		✓		
Grauwe klauwier		✓		
Grauwe vliegenvanger		✓		
Heggenmus		✓		
Houtduif		✓		
Koekoek		✓		
Kluut		✓		
Kneu		✓		
Knobbelzwaan	✓	✓		
Meeuwen (allen soorten)	✓	✓		
Paap		✓		
Patrijs		✓		
Roerdomp	✓	✓		
Roofvogels (alle soorten)	✓	✓		
Roodborsttapuit		✓		
Spotvogel		✓		
Spreuw		✓		
Steenuil		✓		
Ringmus		✓		
Snor	✓	✓		
Tafeleend	✓	✓		
Wintertaling		✓		
Witte kwikstaart		✓		
Visdief	✓	✓		
Zomertortel		✓		
Zwarte stern	✓	✓		

2.1.3 Bezoekfrequentie

De telgebieden zijn in de periode tussen begin april en half juni vijf maal volledig onderzocht op het voorkomen van weidevogels. Dit wordt nader toegelicht in paragraaf 2.2 en 2.3. Het meeste veldwerk is lopend of deels lopend in combinatie met de fiets uitgevoerd. De vaargebieden zijn met een boot geïnventariseerd. Grote delen zijn vanaf de openbare weg geïnventariseerd. In een deel van de gebieden zijn insteken gemaakt. De beoordeling of op een bepaalde locatie een insteek noodzakelijk wordt gemaakt door de teller.

2.1.4 Verwerking van de veldgegevens en de fusieafstand

Alle geldige waarnemingen zijn ter plaatse in het veld digitaal vastgelegd middels een invoerprogramma op tablet. Vervolgens zijn deze digitale waarnemingen bewerkt tot territoria (of broedparen) met behulp van een door Van der Goes en Groot ontwikkeld clusterprogramma dat werkt met de Sovon-criteria.

Na de automatische clustering zijn de resultaten gecontroleerd. Dit geldt ook voor de gegevens die zijn geteld door Staatsbosbeheer en de Agrarische Natuurvereniging De Amstel. De geclusterde resultaten zijn gecontroleerd en geïnterpreteerd op juistheid, enkele afwijkende resultaten zijn in samenspraak met de veldwerkers aangepast. Het uiteindelijke resultaat van de inventarisatie is een GIS-bestand met records met kenmerken (o.a. soort) en ligging van gegevens (x en y coördinaten). Met deze gegevens zijn aantallen en dichtheden per gebied of regio eenvoudig te bepalen.

2.2 Weidevogelmeetnet

2.2.1 Relevante gebieden

Het weidevogelmeetnet bestaat uit vaste proefvlakken, de weidevogelmeetnetplots. Grenzen van de proefvlakken worden nooit gewijzigd.

In Noord-Holland liggen 73 meetnetplots. In 2018 zijn 69 weidevogelmeetnetplots geteld. Sinds 2016 vallen 48 meetnetplots ook onder het ANLb meetnet (Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer). De weidevogelmeetnetplots zijn in de periode tussen begin april en half juni vier- of vijfmaal volledig onderzocht op het voorkomen van weidevogels, tabel 2-2 toont een overzicht van de gemonitorde plots en het aantal uitgevoerde bezoeken per gebied. In een ANLb-plot worden vijf telrondes uitgevoerd en in een 'standaard' weidevogelmeetnetplot worden vier telrondes uitgevoerd. Een groot deel van de weidevogelmeetnetplots vallen echter ook onder het ANLb meetnet en zijn daarom vijfmaal onderzocht en ook op extra soorten.

De onderzoeksinspanning in 2018 is als volgt:

- In de ANLb-plots (48) zijn vijf telrondes uitgevoerd. Hierin zijn t.o.v. het weidevogelmeetnet extra soorten geteld zoals zomertortel, houtduif, witte kwikstaart, heggemus, braamsluiper, spotvogel, bosrietzanger, grauwe vliegenvanger, spreeuw, ringmus en kneu (zie volledig in tabel 2-1), diverse van de extra soorten komen niet of zeer zeldzaam voor in de provincie Noord-Holland
- In 21 overige 'standaard' weidevogelmeetnetplots zijn vier telrondes uitgevoerd, exclusief de extra soorten

Tabel 2.2 Overzicht van alle plots van het weidevogelmeetnet. De tabel geeft inzicht in het oppervlak per plot (ha), of het is onderzocht in 2018 en het aantal rondes per plot. Tevens is aangegeven of het meetnetplot onderdeel uitmaakt van het ANLb

PLOT NH	PLOTNAAM	Netto_ Opp.	Bruto_ Opp.	Onderdeel van het ANLb	Aantal rondes 2018	Onderzocht in 2018
M032	Grootdammerpolder	68	70	ja	5	Ja
M141	Gooische Zomerkade	38	39	Nee	4	ja
M014	W'ringen, Hippolytushoeverk	53	62	ja	5	Ja
M134	Vereenigde Binnenpolder	50	53	ja	5	Ja
M133	Bovenkerkerpolder	61	63	ja	5	Ja
M083	Schermer	83	90	Nee	4	Ja
M011	Polder 't Hoekje	47	51	ja	5	Ja
M012	Zijpolder, Polder D	62	65	Nee	4	Ja
M013	W'ringen, Stroe'urkoog	47	49	ja	5	Ja
M035	Kaagpolder (Barsingerhorn)	44	46	ja	5	Ja
M065	Polder de Berkmeer	50	57	ja	5	Ja
M031	Oudburgerpolder	47	50	ja	5	Ja
M033	Ver. Harger- en Pettemerpolder	44	46	Nee	4	Ja
M034	Zijpolder, Polder A	51	53	ja	5	Ja
M051	Polder de Egmondermeer	51	58	ja	5	Ja
M052	Baaffespolder	43	45	ja	5	Ja
M053	Heemskerkernoordbroek	40	51	ja	5	Ja
M054	Hempolder (Akersloot)oud	40	42	Nee	4	Ja
M063	Polder Beetskoog	47	50	ja	5	Ja
M064	Beemster, Vrouwenweg	66	71	Nee	0	Nee
M071	Polder de Starnmeer	52	56	Nee	0	Nee
M073	Ilperveld, Gouwsloot	38	44	ja	5	Ja
M074	Ilperveld, Dorre Ilp	35	42	ja	5	Ja
M082	Krom. Woudpolder, Meerzicht	40	46	ja	5	Ja
M084	Polder de Menningweer	49	51	ja	5	Ja
M091	Polder Assendelft	82	88	ja	5	Ja
M092	W&Jisperveld, Sluissloot	34	46	Nee	4	Ja
M093	W&Jisperveld, Geldersch Rif	37	51	ja	5	Ja
M094	W&Jisperveld, Rijpervaart	47	56	Nee	4	Ja
M102	Polder de Zeevang, IJe	40	49	Nee	4	Ja
M104	Belmermeer	47	51	Ja	5	Ja
M111	Waterland, Poppendam	55	56	ja	5	Ja
M112	Waterland, Barnegat	39	41	ja	5	Ja
M113	Waterland, Rijperweg	44	48	ja	5	Ja
M114	Marken	39	41	ja	5	Ja
M121	Broekerveer	60	63	ja	5	Ja
M122	Waterland, Rietbroek	58	60	Nee	4	Ja

PLOT NH	PLOTNAAM	Netto_ Opp.	Bruto_ Opp.	Onderdeel van het ANLb	Aantal rondes 2018	Onderzocht in 2018
M124	Wijde Wormer	52	53	Nee	4	Ja
M131	Holendr. & Bullewijkpolder	53	57	Ja	5	Ja
M132	Middelpolder (Amstelveen)	50	58	Nee	4	Ja
M143	Nieuwe Keverdijsche Polder	42	43	Nee	4	Ja
M144	Horn- & Kuijerpolder	58	65	Ja	5	Ja
M075	Polder de Graftermeer - oud	55	76	Ja	5	Ja
M036	Zijpolder, Polder L	62	65	Nee	4	Ja
M055	Zwartdijkpolder	44	42	Ja	5	Ja
M086	Veenpolder Assendelft	41	44	Ja	5	Ja
M062	Polder de Kaag (Opmeer)	53	59	Ja	5	Ja
M103	Polder Katwoude	45	47	Nee	0	Nee
M123	Purmer, Groene weg	53	58	Ja	5	Ja
M101	polder de Zeevang, Wijzend	67	71	Ja	5	Ja
M054A	Hempolder (Akersloot) - nieuw	24	24	Nee	4	Ja
M072	Ilperveld, Nieuwe Gouw	28	35	Nee	4	Ja
M181	Polder Mijzen - Oost	111	118	Ja	5	Ja
M174	Krom. Woudpolder, Welsloot	74	86	Ja	5	Ja
M173	Gr. Limmerpolder, Limmerdie	88	91	Ja	5	Ja
M192	Purmer, Ons Genoegen	90	101	Nee	4	Ja
M161	VNK, Lambertschaag	61	70	ja	5	Ja
M162	VNK, West-Frisia	53	59	Nee	4	Ja
M172	Boekelermeer	55	56	Ja	5	Ja
M185	Beemster, Zuiderweg	90	94	Nee	4	Ja
M194	Polder Westzaan, De Reef	50	62	Ja	5	Ja
M184	Wormer & Jisperveld, Spijkerboor	69	77	Nee	4	Ja
M193	Monnikenmeer	90	95	Nee	4	Ja
M175	Dorregestepolder	90	94	Ja	5	Ja
M183	Eilandspolder, De Leij	82	89	Nee	4	Ja
M171	Polder het Maalwater	69	71	Nee	0	Nee
M145	Noordpolder Muiden	60	63	Ja	5	Ja
M163	VNK, Kadetjesland Twisk	108	119	Nee	5	Nee
M182	Eilandspolder-Oost, Delft	120	145	Ja	5	Ja
M153	Texel, Buitendijk - De Grie	77	78	Ja	5	Ja
M152	Texel, Gollardshoeve	53	55	Ja	5	Ja
M151	Texel, Dorpszicht	67	66	Ja	5	Ja
M154	Texel, De Schans	72	74	Ja	5	Ja
M155	Texel, Westerheem	69	74	Ja	5	Ja

2.2.2 Methode uitvoering

Het meeste veldwerk is lopend of deels lopend in combinatie met de fiets uitgevoerd. Omdat in het gebied ook een aantal vaargebieden liggen, zijn die per boot geïnterviewd. Grote delen zijn vanaf de openbare weg geïnterviewd. Veebezetting is alleen kwalitatief vastgesteld. Hazen en marterachtigen zijn eveneens meegenomen en genoteerd.

2.3 Gebiedsdekkend weidevogelonderzoek

2.3.1 Relevante gebieden

Voor het gebiedsdekkend weidevogelonderzoek zijn de telgebieden aangehouden zoals die eerder voor het provinciaal weidevogelonderzoek zijn gebruikt. Voor het gebiedsdekkend weidevogelonderzoek zijn alle telgebieden vijfmaal onderzocht. Voor iedere ronde was twee weken beschikbaar. Elke week is de voortgang geïnterviewd en is de planning zo nodig bijgesteld. Op deze manier is gewaarborgd dat alle telrondes aan het einde van het seizoen zijn uitgevoerd.

De grootte van de vaste telgebieden varieert (22 – 858 ha) en is vooral afhankelijk van landschaps-opbouw, aanwezige bebouwing en infrastructuur. De telgebieden zijn van elkaar gescheiden door elementen in het landschap die voor weidevogels barrières vormen, zoals brede wateren, infrastructuur en bebouwing en zijn als het ware te beschouwen als 'weidevogelkamers'. De telgebieden zijn genummerd met een code waarvan de eerste drie cijfers betrekking hebben op een polder of afwateringseenheid. Door de continuering via deze systematiek maakt een valide aantalsvergelijking met eerdere onderzoeksjaren per telgebied mogelijk.

2.3.2 Omvang onderzochte gebieden

Het totaal aantal hectare dat is geïnterviewd is 18.936, het netto oppervlakte (de oppervlakte gras of akkerland waar weidevogels kunnen broeden, exclusief sloten, bebouwing en bosschages) bedraagt 16.168 hectare.

2.3.3 Samenwerking terreinbeheerder

Het onderzoek is uitgevoerd in onderling overleg met de terreinbeheerders. Waar mogelijk is het onderzoek uitgevoerd door de terreinbeheerder of een collectief om onderzoeksinspanningen te stroomlijnen en gebruik te maken van lokale gebiedskennis. Met Staatsbosbeheer en de Agrarische Natuurvereniging De Amstel zijn afspraken gemaakt over wie waar de inventarisatie uitvoert. Zo heeft de Agrarische Natuurvereniging De Amstel (Mark Kuiper) de Ronde hoep geteld en de Eilandspolder oost is gedeeltelijk geteld door Staatsbosbeheer. Ook deze gegevens zijn in de kwaliteitscontrole meegenomen.

Tabel 2.3 toont het overzicht met de verdeling van de geïnterviewde oppervlakte tussen Staatsbosbeheer, Agrarische Natuurvereniging De Amstel, Van der Goes en Groot en Natuurlijke Zaken. De resultaten van de tellingen zijn per soort en gebied in Bijlage 2 opgenomen.

Tabel 2.3 Overzicht van de onderzoeksgebieden van het gebiedsdekkende weidevogelonderzoek in Noord-Holland 2018 (nb: minus enkele kleiner percelen 'snippers' en Rietbroek West)

Organisatie	Bruto oppervlak (ha)	Netto oppervlak (ha)
Staatsbosbeheer	720*	554*
Van der Goes en Groot	10.508	9.073
Agrarische Natuurvereniging De Amstel	1.171	1.081
Natuurlijke Zaken	6.392	5.340
Totaal	18.936	16.168

*De oppervlakte van het meetnetplot (145 ha bruto/ 120 ha netto) is hiervan afgetrokken.

2.4 Alarmtelling grutto

2.4.1 Toepassing onderzoeksprotocol

Een alarmtelling is bedoeld om het bruto territoriaal succes (BTS) te bepalen. De alarmtelling heeft zich alleen gericht op grutto. Het is uitgevoerd volgens de methode die door de SCAN is opgenomen en is beschreven door Landschapsbeheer Nederland en bureau N (zie bronnen in hoofdstuk 4). Het landelijke advies van LandschappenNL is daarbij opgevolgd om de alarmtellingen uit te voeren in de periode 23 mei t/m 1e week juni i.v.m. het wat latere broedseizoen van de grutto.

Volgens protocol is in de tweede helft van april een broedpaartelling uitgevoerd, vlak voor het uitkomen van de eerste gruttonesten (ronde 2 van de BMP telling; Vergeer et al., 2016). In de tweede helft van mei is het aantal broedparen met jongen geteld, de zogenaamde gezinnentelling.

De telgebieden (percelen) zijn systematisch doorkruist waarbij alarmerende gruttogezinnen zijn genoteerd. Om de betrouwbaarheid van gegevens te waarborgen, is de gehele oppervlakte van een telgebied binnen één dag geteld, waarbij het veldwerk is uitgevoerd door meerdere tellers tegelijk (in koppels). Er kunnen namelijk verplaatsingen optreden van de vogels met hun jongen. De alarmtelling is uitgevoerd in dezelfde eenheden zoals bij het gebiedsdekkende onderzoek is aangegeven.

2.4.2 Samenwerking agrarische collectieven

Natuurlijke Zaken en Van der Goes en Groot hebben met de agrarische collectieven afgestemd over de uitvoering de alarmtellingen. Water, Land & Dijken heeft de agrariërs, in verband met het betreden van de percelen, voorafgaand aan het onderzoek geïnformeerd over het onderzoek. Tabel 2.4 toont de telgebieden waar een alarmtelling is uitgevoerd.

Tabel 2.4 Oppervlakte van gebieden waar een alarmtelling is uitgevoerd in 2018 en door wie er is geteld

Naam van het telgebied	Telgebiedcode	Teller	Opp bruto (ha)
Eilandspolder De Rijk	W05532b	G&G	63
Eilandspolder oost	W05512a	G&G en NZ	865
Eilandspolder west	W05531	G&G	527
Eilandspolder zuid	W05532a	G&G	258
Groote en Kleine Koogpolder	W24200	NZ	309
Polder Beetskoog oost	W01002	NZ	174
Polder Beetskoog west	W01001	NZ	452
Polder de Floriskoog	W05900	NZ	37
Polder de Graftermeer	W06500	G&G	196
Polder de Zeevang Warder	W25821	NZ	258
Polder Katwoude oost	W10220	NZ	517
Polder Katwoude west	W10210	NZ	135
Polder Mijzen	W12900	G&G	633
Totaal			4.424

3 Resultaten

3.1 Resultaten

De bijlages van deze rapportage bevatten de resultaten van de drie onderzoeken. Bijlage 2 toont de geclusterde resultaten per gebied van het weidevogelmeetnet en per soort van het gebiedsdekkend weidevogelonderzoek. Bijlage 3 toont de resultaten van de alarmtelling. Per gebied is het aantal alarmerende grutto's weergegeven en de BTS.

Er zijn geen nadere analyses uitgevoerd. De resultaten van de verschillende onderdelen zijn als GIS-bestand aangeleverd aan de Provincie Noord-Holland.

3.2 Bijzonderheden weidevogelseizoen 2018

3.2.1 Weersomstandigheden 2018

De telomstandigheden gedurende het onderzoek waren gunstig: er zijn geen langdurige regen of winderige periodes geweest die het veldwerk beperkten. Het weer beïnvloedt de activiteit van vogels. Bij harde wind, neerslag, lage en ook hoge temperaturen zijn weidevogels minder actief. Dergelijke omstandigheden zijn tijdens de inventarisatiebezoeken zoveel mogelijk vermeden. De gemiddelde temperatuur over de drie lentemaanden (maart, april, mei) lag in De Bilt met 11,1 °C anderhalve graad boven het langjarige gemiddelde van 9,5 °C (knmi.nl). Hiermee komt de lente van 2018 op een derde plaats van zachtste lentes sinds 1901, april en mei waren tevens (zeer) zonnig.

Na een recordwarme mei en zeer zachte april was ook juni met gemiddeld 17,5°C tegen normaal 15,6°C veel warmer dan normaal. Regenval concentreerde zich in de eerste en laatste week van april.

Bijzonder aan de onderzoeksperiode april-begin juli was het feit dat het werd voorafgegaan aan een koude maand maart met perioden van vorst, waardoor de start van de lente achter liep op het langjarig gemiddelde. Ook de eerste week van april was nog koud en nat, hierna is de warmte ingetreden en hebben de zachte maand april en mei deze koude start ruimschoots goed gemaakt waardoor de lente alsnog ruim boven het langjarige gemiddelde uitkomt.

3.2.2 Implicaties op onderzoek

Tijdens de start van het onderzoek in april waren nog diverse weidevogelgebieden niet (volledig) bezet, er is geconstateerd dat weidevogels die begin maart in Nederland arriveerden tijdelijk weer terug zijn gevlogen naar zuidelijke oorden en begin april weer terugkeerden.

Met name de Kievit heeft te lijden gehad van de buitengewoon late koude periode eind februari/half maart. Kieviten die al gearriveerd waren in de territoria en besloten te blijven, hebben het erg lastig gehad. Er zijn in deze periode relatief veel Kieviten gestorven die ook tijdens het veldwerk zijn aangetroffen.

Uit onderzoeksprojecten met gemerkte vogels bij grutto's en scholeksters weten we dat sommige vogels weer terugkeerden naar hun winterkwartieren (sommige scholeksters gingen in maart terug naar Delta en Waddenzee) en van grutto's weten we dat de voorjaarsstrek stagneerde waardoor de aankomst in de broedgebieden later was dan gemiddeld. De natte maand april zorgde er wel voor dat de voedselvoorziening voor weidevogels op orde was en de warmere weersomstandigheden eind april zorgden voor een goede start bij de eerste lichte Kievit kuikens. Waardoor er waarschijnlijk minder vervollegsels zijn geweest bij deze soort.

De uitkomst van de legselgegevens bij de vrijwillige weidevogelbescherming in Noord-Holland laten daarnaast zien dat de predatie op legsels een gemiddeld jaar was. De gebiedsdekkende inventarisaties bevestigen het beeld van de opvallend lage aantallen legsels van de Kievit die er zijn gevonden en beschermd bij de vrijwillige weidevogelbescherming. Over het algemeen is er sprake van een sterk wisselend resultaat per gebied qua broedsucces bij de vrijwillige weidevogelbescherming in Noord-Holland.

4 Bronnen

- http://scancollectieven.nl/system/files/documenten/protocol_beheermonitoring_weidevogels.pdf
- <http://www.kenniscentrumweidevogels.nl/uploads/Bureau%20N%20en%20LBN%20Instructie%20Alarmtellingen%202007.pdf>
- Vergeer J.W., van Dijk A.J., Boele A., van Bruggen J. & Hustings F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Bijlage 1 Gegevens telgebieden

Naam telgebied	Code telgebied	Telling 2018 uitgevoerd door	Opp bruto (ha)	Opp netto (ha)
Aetsveldsche Polder oost	W00320	NZ	445	406
Belmermeer	W01100	G&G	139	133
Binnengouw	W23332	G&G	138	117
Blijkmeerpolder	W23342b	G&G	49	43
Bloemendalerweeren en Ransdorperdie	W23341	G&G	386	336
Bovenkerkerpolder zuid	W02502	G&G	747	687
Bovenkerkerpolder zuid, snipper	W02502S	G&G	27	
Broekermeer zuid	W03000a	G&G	192	177
De Munt en Kinsel	W23342a	NZ	328	187
De Nes	W35000	G&G	31	26
Diempolder	W04600	G&G	29	23
Eilandspolder De Rijp	W05532b	NZ	63	38
Eilandspolder oost	W05512a	Staatsbosbeheer	865	674
Eilandspolder west	W05531	G&G	527	437
Eilandspolder zuid	W05532a	NZ	258	204
Gooische Zomerkade De Kampen	W06402	G&G	213	184
Groote Blauwe Polder en Burkmeer	W23343	NZ	395	344
Groote en Kleine Koogpolder	W24200	NZ	309	255
Heksloot en Oude Spaarndammerpolder	W15800	NZ	173	138
Holendr.- en Bullewijker Polder west	W08502	G&G	133	118
Horn- en Kuijerpolder	W09300	G&G	223	193
Ilperveld	W23314	G&G	1144	858
Kalslagerspolder	W10000	NZ	182	142
Klein-Duivendrechtsche Polder	W13210	NZ	274	235
Marken Kerkbuurt	W12000c	G&G	30	28
Marken Moeniswerf	W12000a	G&G	94	87
Marken Witte Werf	W12000b	G&G	77	69
Middelpolder	W12400	G&G	252	174
Middelpolder, snipper 1	W12400S1	G&G	21	
Middelpolder, snipper 2	W12400S2	G&G	12	
Noordpolder Beoosten Muiden oost	W14000a	NZ	278	258
Noordpolder Beoosten Muiden oost, snipper	W14000aS	NZ	17	
Omgeving Barnegat	W23337	G&G	162	138
Omgeving Durgerdammer Diepolder	W23345	G&G	220	197
Omgeving Kerk Ae	W23334	G&G	264	200
Opperwoud	W23333	G&G	315	271
Overdiempolder west a	W16310a	G&G	30	23

Naam telgebied	Code telgebied	Telling 2018 uitgevoerd door	Opp bruto (ha)	Opp netto (ha)
Polder Beetskoog oost	W01002	NZ	174	161
Polder Beetskoog west	W01001	G&G	452	417
Polder de Floriskoog	W05900	NZ	37	30
Polder de Graftermeer	W06500	G&G	196	175
Polder de Hobrederkoog	W08300	NZ	82	75
Polder de Menningweer	W05520	G&G	138	120
Polder de Oosterkoog	W14700	NZ	44	42
Polder de Ronde Hoep	W17702	AN De Amstel	1171	1081
Polder de Zeevang Hobrede	W25812	NZ	333	276
Polder de Zeevang Kromme IJe	W25814	NZ	204	175
Polder de Zeevang Middelie	W25813	NZ	293	223
Polder de Zeevang Middenweg	W25811	G&G	380	323
Polder de Zeevang oost	W25822	G&G	1135	957
Polder de Zeevang Warder	W25821	NZ	258	221
Polder de Zeevang Westerweeren	W25815	NZ	276	241
Polder IJdoorn	W35100	G&G	64	52
Polder Katwoude oost	W10220	NZ	517	471
Polder Katwoude west	W10210	NZ	135	128
Polder Mijzen	W12900	G&G	633	556
Polder Oostzaan zuid	W15323	NZ	200	110
Polder Purmerland noordoost	W17103	NZ	108	88
Polder Purmerland zuidoost	W17104	NZ	198	170
Rietbroek en Monnikenbroek (West)	W23324W	G&G	220	
Rietkoog	W17300	NZ	27	25
Rijperweeren en Uitdammer Die	W23335	G&G	304	192
Schermer Polder I	W18523	NZ	339	310
Varkensland	W23321	G&G	678	565
Varkensland	W23321	G&G	2	565
Varkensland, snipper1	W23321S1	G&G	5	
Varkensland, snipper2	W23321S2	G&G	9	
Varkensland, snipper3	W23321S3	G&G	14	
Varkensland, snipper4	W23321S4	G&G	25	
Verdeek en Buitengouw	W23331	G&G	311	248
Vereenigde Binnenpolder oost	W21402	NZ	290	246
Vereenigde Binnenpolder west	W21401	G&G	437	362
Vereenigde Binnenpolder west, snipper	W21401S	G&G	22	
Zuiderpolder Edam Lange Weeren	W26400a	NZ	155	141
Zuiderwoude	W23336	G&G	28	22
Totaal			18.936	16.168

Bijlage 2 Aantal territoria per soort per telgebied

Naam telgebied	Code	Gele kwikstaart	Graspleper	Grutto	Kievit	Krakeend	Kuifeend	Scholekster	Slobeend	Tureluur	Veldleeuwerik	Watersnip	Wintertaling	Zomertaling	Totaal
Aetsveldsche Polder oost	W00320	10	7	26	36	15	3	10	1	21	8				137
Polder Beetskoog west	W01001			41	73	22	1	27	6	12	1				183
Polder Beetskoog oost	W01002	3	2	24	43	22	2	20	6	13					135
Belmermeer	W01100		2	21	20	14	1	4	16	12					90
Bovenkerkerpolder zuid	W02502	10	5	101	106	74	13	55	40	59	4		1		468
Bovenkerkerpolder zuid, snipper	W02502S			2	7	3	1	6		1					20
Broekerveer zuid	W03000a			2	5	8		4	1	2					22
Diempolder	W04600					9	3	1							13
Eilandspolder oost	W05512a	14	24	111	153	132	25	144	36	51	29			1	720
Polder de Menningweer	W05520	1	1	27	48	11	2	10	4	12					116
Eilandspolder west	W05531	2	7	111	70	39	9	22	10	27	7		3		307
Eilandspolder zuid	W05532a		2	20	15	10	4	10	1	10					72
Eilandspolder De Rijk	W05532b	1		7	4	1		5		1					19
Polder de Floriskoog	W05900	1		8	15	2		2		8					36
Gooische Zomerkade De Kampen	W06402	1	13	31	46	8	1	7	9	34			3		153
Polder de Graftermeer	06500	4	7	88	50	16	2	13	12	26					218
Polder de Hobrederkoog	W08300	1		14	11	9	1	6	4	11					57
Holendr.- en Bullewijker Polder	W08502			9	24	44	3	8	3	15			1		107
Horn- en Kuijerpolder	W09300		1	7	12	7	1	6		7					41
Kalslagerspolder	W10000		2	5	4	12	12	10	4	3					52
Polder Katwoude west	W10210			1	5	3		6			1				16
Polder Katwoude oost	W10220	3	4	16	26	26	7	24	1	4	7				118
Marken	W12000	6		94	114	18	12	19	8	85	1				357
Middelpolder	W12400			19	79	82	1	21	25	17					244
Middelpolder, snipper1	W12400S1					2									2
Middelpolder, snipper2	W12400S2					1			1						2
Polder Mijzen	W12900	18	2	203	91	32	24	74	22	70	29			3	568
Klein-Duivendrechtsche Polder	W13210			9	32	15		14	3	11					84

Naam telgebied	Code	Gele kwikstaart	Graspieper	Grutto	Kreivit	Krakeend	Kuifeend	Scholekster	Slobeend	Tureluur	Veldleeuwerik	Watersnip	Wintertaling	Zomertaling	Totaal
Noordpolder Beosten Muiden oost	W14000a	7	5	9	71	1		4		22					119
Noordpolder Beosten Muiden oost, snipper	W14000aS		1	1	1			1		2					6
Polder de Oosterkoog	W14700	2		2	19	4		4	2	7					40
Polder Oostzaan zuid	W15323			1	7	11	4	6		1					30
Heksloot en Oude Spaardammerpolder	W15800		4	2	5	16	3	3	1	2					36
Overdiempolder west a	W16310a				3	6	1			1					11
Polder Purmerland noordoost	W17103			17	22	7	10	6	1	8					71
Polder Purmerland zuidoost	W17104		1	10	29	2		4			6				52
Rietkoog	W17300	3		9	30	6	3	4	2	11					68
Polder de Ronde Hoep	W17702	1	9	182	191	34	7	44	40	131	69	1	2	2	713
Schermer Polder I	W18523	4	9	42	34	10	4	25	1	18	7				154
Verenigde Binnenpolder west	W21401		21	41	72	53	11	11	17	25					251
Verenigde Binnenpolder west, snipper	W21401S					3									3
Verenigde Binnenpolder oost	W21402	3	17	6	7	8	4	4	1	4	7				61
	W22321S3										1				1
Ilperveld	W23314	4	46	166	280	137	71	94	40	98	16		2		954
Varkensland	W23321	2	51	66	55	82	13	31	21	39	29		3	2	394
Varkensland, snipper1	W23321S1		2		1	1									4
Varkensland, snipper2	W23321S2		1												1
Varkensland, snipper3	W23321S3	1	4	3	5	3		1	1	2	6				26
Varkensland, snipper4	W23321S4		2	2	5	4	1	1			1				16
Rietbroek en Monnikenbroek (West)	W23324W		3	16	15	19	2	10		4	8				77
Verdeek en Buitengouw	W23331	1	8	23	15	23	8	19	5	5	1		1		109
Binnengouw	W23332		1	12	27	10	6	14	3	12					85
Opperwoud	W23333	13	9	79	84	44	3	26	16	44	23			1	342
Omgeving Kerk Ae	W23334	1	5	36	26	16	4	14	7	15					124

Naam telgebied	Code	Gele kwikstaart	Graspieper	Grutto	Kreivit	Krakeend	Kuifeend	Scholekster	Sjobeend	Tureluur	Veldleeuwerik	Watersnip	Wintertaling	Zomertaling	Totaal
Rijperweeren en Uitdammer Die Zuiderwoude	W23335	5	16	24	25	18	3	15	12	23	10			1	152
	W23336			7	6	1		2		4					20
Omgeving Barnegat	W23337	3	2	29	16	20	1	11	6	21	8	1		1	119
Bloemendalerweeren en Ransdorperdie	W23341	5	30	37	44	32	2	17	16	40	34			1	258
De Munt en Kinsel	W23342a	5	25	62	53	24	8	15	10	27	3	2	1	2	237
Blijkmeerpolder	W23342b		2	14	10	6	2	6	4	10	1				55
Groote Blauwe Polder en Burkmeer	W23343	1	2	24	27	19	3	12	5	16					109
Omgeving Durger- dammer Diepolder	W23345	3	2	10	13	10	2	7	2	3					52
Groote en Kleine Koogpolder	W24200	5		41	62	19	2	35	4	25					193
Polder de Zeevang Middenweg	W25811			63	122	94		46	13	24					362
Polder de Zeevang Hobrede	W25812	4		30	59	52	1	36	16	23			1		222
Polder de Zeevang Middelie	W25813	3		30	34	37	1	22	11	20					158
Polder de Zeevang Kromme IJe	W25814	2		17	54	25	1	21	6	10					136
Polder de Zeevang Westerweeren	W25815	3		22	27	37		12	2	10					113
Polder de Zeevang Warder	W25821	1		42	38	30	4	11	8	19					153
Polder de Zeevang oost	W25822	12		180	238	76	20	129	26	67	21		1		770
Zuiderpolder Edam Lange Weeren	W26400a	2		11	9	8		14		6			1		51
De Nes	W35000			1	7	3		2		2					15
Polder IJdoorn	W35100		8	4	21	22	5	4	3	4					71
Totaal		171	365	2.370	2.958	1.670	338	1271	515	1317	338	4	20	14	11.351

Bijlage 3 Resultaten alarmtelling grutto

Telgebied	Telgebied-code	Teller	Aantal paar alarmerende Grutto's	Aantal territoria Grutto	BTS	Opp bruto (ha)
Eilandspolder De Rijp	W05532b	G&G	1	7	14	63
Eilandspolder oost	W05512a	G&G	81	111	73	865
Eilandspolder west	W05531	G&G	144	111	130*	527
Eilandspolder zuid	W05532a	G&G	8	20	40	258
Groote en Kleine Koogpolder	W24200	NZ	32	41	78	309
Polder Beetskoog oost	W01002	NZ	11	24	46	174
Polder Beetskoog west	W01001	NZ	30	41	73	452
Polder de Floriskoog	W05900	NZ	2	8	25	37
Polder de Graftermeer	W06500	G&G	65	88	74	196
Polder de Zeevang Warder	W25821	NZ	57	42	136*	258
Polder Katwoude oost	W10220	NZ	4	16	25	517
Polder Katwoude west	W10210	NZ	0	1	0	135
Polder Mijzen	W12900	G&G	124	203	61	633

*>100% van de gruttoterritoria met jongen

Bijlage 4 Ligging telgebieden inclusief codering

